

Vartor vill så många svenskar behålla alkoholmonopolet?

ALKOHOL

Artikeln är skriven av forskare, på uppdrag av popNAD
Publicerad 3 mar 2020

Stödet för Sveriges restriktiva alkoholpolitik i den allmänna opinionen är tämligen stabilt. Ur ett internationellt perspektiv kan det tyckas förbluffande att så många vill behålla Systembolagets monopol och till och med höja alkoholskatten. Vad är det som förklarar alkoholopinionen i Sverige? En viktig del av svaret ligger i att solidariteten med de drabbade trumfar egenintresset.

Politik som styr hur människor väljer att leva sina liv i syfte att förändra livsstilar och beteenden begränsar individernas frihet och måste ha folkligt stöd för att långsiktigt bestå i ett demokratiskt samhälle.

Ett exempel på detta är restriktiv alkoholpolitik som ofta går ut på att göra alkoholen dyrare och mindre tillgänglig. Eftersom alkoholkonsumtion av de flesta är förknippat med positiva erfarenheter och njutning innebär restriktionerna att alla konsumenter ombeds göra betydande uppoffringar för att komma till rätta med problem som endast en del av dem berörs av.

Egenintressets betydelse

I studier baserade på SOM-undersökningarna vid Göteborgs universitet har vi undersökt tänkbara förklaringsfaktorer bakom den svenska alkoholpolitikens stöd i opinionen. Resultaten visar också att människor som dricker mindre är mer positiva till restriktiv politik – medan frekventa alkoholkonsumenter är mer liberala – vilket kan tolkas som att åsikterna till en del är ett uttryck för egenintresse eftersom det är frekventa konsumenter som påverkas mest negativt av skatter och begränsad tillgänglighet.

Solidaritetens betydelse

Men det kanske viktigaste resultatet är att solidariteten med andra för de flesta svenskar gör att egenintresset får stå tillbaka. Det är människors bild av alkoholens effekter i samhället i stort som förklarar deras åsikter om alkoholpolitik, i högre grad än egna upplevelser och egenintressen. Att ha erfarenheter av närstående som dricker för mycket tycks till exempel inte ha någon betydelse för

Vi har tidigare sett att alkoholopinionen skiftar över tid – det är inte givet att stödet för den restriktiva linjen i Sverige kommer att bestå. Det är därför viktigt för politiker och folkhälsoarbetare att känna till vilka faktorer som formar människors åsikter om alkoholpolitik; och kanske då särskilt resultatet att det är ideologi, normer och upplevelse av alkoholens samhällsproblematik som ligger bakom opinionsstödet.

För dem som vill verka för att alkoholpolitikens legitimitet bevaras är det därför troligen viktigare att satsa på att stärka dessa solidaritetsnormer och påminna människor om alkoholens skadeverkningar i samhället, snarare än att oroa sig för vad små justeringar av till exempel alkoholskatten kan betyda.

David Karlsson, professor i offentlig förvaltning, Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Sören Holmberg, seniorprofessor i statsvetenskap, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Lennart Weibull, seniorprofessor i medievetenskap, SOM-institutet, Göteborgs universitet

Fakta

Studien [↗](#) är publicerad i Nordic Studies on Alcohol and Drugs och genomförd inom ramen för projektet "Alkoholideologi – hur värderingar och ideologi styr alkoholopinionen". Projektet är finansierat av Systembolagets råd för alkoholforskning och förlagt vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.

Studien är baserad på resultat från den nationella SOM-undersökningen 2016. SOM-institutet står för Sveriges (och sannolikt en av världens) mest framstående akademiska medborgarundersökningar. På institutets **hemsida** [↗](#) kan man läsa mer om dessa undersökningar.

..

NYCKELORD

alkoholkonsumtion, alkoholpolitik, monopol,
Systembolaget

KATEGORIER

Alkohol